

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK DÖNEMİNDE BİR MOTİVASYON KAYNAĞI OLARAK TALTİFLER

INCENTIVES AS A SOURCE OF MOTIVATION IN THE PERIOD OF MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Harun AYDIN*

Geliş Tarihi/Received:05.10.2023

Kabul Tarihi/Accepted:30.12.2023

AYDIN, Harun, (2024), "Mustafa Kemal Atatürk Döneminde Bir Motivasyon Kaynağı Olarak Taltifler", Belge Dergisi, S.27, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Kış 2024/1, ss. 1-18.

Öz

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk döneminde ödül mekanizmasının kullanımını ve işlevini tarihsel bir perspektifle ele alan bu çalışma tarihsel araştırma yöntemi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışma kapsamında Atatürk döneminde ödüllerin hangi amaç ve işlevler doğrultusunda verildiği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ödüllerin nihai amaçlarından biri de köklü dönüşümlerin yaşandığı siyasal ve sosyo-kültürel bir ortamda yapılacak inkılaplara destek ve taraftar bulmaktır. Ödüller genellikle devlete fayda sağlayan kişilere, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın verilmiştir. Bununla birlikte Cumhuriyet dönemi reform hareketlerinin toplumun geniş kesimleri tarafından kabul edilmesi için teşvik edici unsur olarak kullanılmıştır. Çalışmada taltif etmenin maddi ve manevi yönleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Atatürk dönemi ödül uygulamaları madalya, eser-i ikramiye, takdirname, kıdem zammı ve terfi şeklinde olmuştur. Taltifat halk tarafından talep edildiği gibi bazı durumlarda ise TBMM'ce verilmiştir. Atatürk döneminde devlet memurları, aşiret reisleri, halk ve vesaire taltif edilmiştir. Devlet memurlarına görevlerine layıkıyla yerine getirmek koşuluyla çeşitli şekillerde ödüllendirme yoluna gidilmiştir. Ödüller genellikle İcra vekilleri Heyeti tarafından kabul edildikten sonra verildiği dönemin kaynaklarına yansımıştır. Mevzuata uygun olarak düzenlenen ödüller ile bireylerin devlete olan bağlılığını güçlendirilmiştir. Bunlar devlete bağlılığı artırmayı hedeflediği gibi, takdir etme, muhalif kesimleri yanına çekme ve iltifat amaçları içermektedir. Ödül çok yönlü bir politika aracı olarak sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda dönem dönem kullanılmıştır. Ayrıca ödül devletlerarası ilişkilerde de önemli bir işleve sahiptir. Bu durum uluslararası ilişkilerdeki güç dinamiklerini yansıtması açısından önemlidir. Çalışmaya en önemli katkısı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi sağlamıştır. Ödülle alakalı arşiv kaynakları belli bir düzen dahilinde çalışma da yer verilmiştir. Arşiv kaynaklarının yanı sıra ulusal basın, araştırma ve inceleme eserlerinden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal Atatürk, Hediye, Ödül, Taltif.*

*Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, (<https://orcid.org/0000-0002-7857-0367>), haaydin@agri.edu.tr.

Abstract

This study, which examines the use and function of the reward mechanism in the period of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Türkiye, is based on the historical research method from a historical perspective. This study primarily aims to reveal the evaluation of the purposes and functions for which rewards were given during Atatürk's era. One of the ultimate aims of the rewards was to find support and supporters for the reforms to be made in a political and socio-cultural environment where radical transformations were taking place. Awards were generally given to individuals, regardless of their gender, who benefited the state. However, they were also used as an incentive for the reform movements of the Republican era to be accepted by the wider society. In this study, the material and spiritual aspects of rewarding were tried to be emphasized. Reward practices during Atatürk's era were in the form of medals, bonus, commendations, seniority increases, and promotions. In some cases, awards were demanded by the public and in some cases, they were given by the Grand National Assembly of Türkiye. People ranging from civil servants to tribal chieftains were rewarded during Atatürk's era. Civil servants were rewarded in various ways provided that they condignly fulfilled their duties. It is mentioned in the sources of the period that the awards were generally given after they were accepted by the Council of Executive Deputies. Individuals' loyalty to the state has been strengthened by means of awards organized in accordance with the legislation. These awards not only aimed to increase loyalty to the state, but also aimed at appreciation, attracting opposition groups to the government's side and flattery. As a multifaceted policy tool, awards have been used from time to time in domains such as social, political, cultural, economic, etc. In addition, rewarding plays a vital role in inter-state relations. Its significance stems from its function to reflect the power dynamics in international relations. The most important contribution to the study was provided by the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of State Archives (the Republican Archive). The archival sources related to rewarding are included in the study in a certain order. National press, research, and analyses have been employed beside archival sources.

Keywords: *Republic of Türkiye, Mustafa Kemal Atatürk, Award, Rewarding.*

Giriş

Taltif kelime anlamı olarak, “iyilik ederek gönül alma, nişan, madalya, aylık artırma gibi şeylerle ödüllendirme” anlamına gelmektedir.¹ Arapça kökenli bir kelime olan Taltifat “Ltf” kökünden türemiş ihsanlar, bağışlar gibi anlamları içermektedir.²

Taltif olayı bireylerin onurlandırması için geçmiş dönemlerden itibaren verilmeye başlanmıştır. Antik Yunan ve Roma’da savaşlarda galip gelmesi üzerine askerlere defne dalından taçlar takılmıştır.³ Takılan bu taçlar askerleri taltif etme amacı taşımaktadır. Benzer uygulamalar diğer imparatorluklarda/ devletlerde de görülmüştür. Bu uygulama Anadolu Selçuklu Devleti döneminde de askerleri taltif etmek amacıyla toprak verilmesi şeklinde olmuştur. Bu kapsamda Osmanlı Devleti’nin kurucusu Osman Bey’e Söğüt verilmiştir. Aynı ödüllendirme yöntemi Osmanlı Devleti içinde geçerli olmuştur.⁴ Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçiş sürecinde ise farklı ödüllendirme yollarına başvurulmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk dönemi ödül uygulamaları ise, maddi ve manevi olmak üzere iki temel kategoride değerlendirilmiştir. Maddi ödüller⁵ para, mal veya mevki gibi somut varlıkları içerirken, manevi ödüller ise terfi, takdir etme ve gönül alma gibi soyut ve duygusal boyutları içermiştir.⁶

Cumhuriyet döneminde farklı grupların ve halkın devlete olan bağlılıklarını artırmak amacıyla çeşitli madalyalar ödül olarak verilmiştir. Bunlar İstiklal Madalyası, Türk Tayyare Cemiyeti Madalyası ve Aile Madalyası’dır. Kısaca bu madalyalar aşağıda açıklanmıştır.

Madalyalar, başarı, yararlılık ve devlet için olumlu davranış sergileyen kişilere verilmek amacıyla hazırlanan semboller olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle altın, gümüş, bakır gibi metallerden imal edilen madalyaların verilmiş nedeni, tarihi, alıcısı ve hangi kurum tarafından verildiğini gösteren belgelere ise “Berat” adı verilmiştir. Madalyanın maddi bir getirisi olmayıp, bir şeref göstergesi olarak kabul edilmiştir.⁷

İstiklal Madalyası; 29 Kasım 1920 tarihinde, 66 numaralı kanunla kabul edilen ve 11 maddeden oluşan bir kanundan oluşmaktadır. İstiklal Madalyası kanunuyla Milli Mücadele yıllarında gerçekleşen savaşlarda aktif görev alan kişilere verilmek üzere hazırlanmıştır. Eğer bir kişi şehit düşerse, madalya en büyük oğluna veya ailesine verilmiştir. Kanunun maddelerinde İstiklal Madalyası’nın kimlere verileceği ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda milletvekilleri, devlet memurları ve askeri personel İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir. İstiklal Madalyası, kırmızı şeritli madalya ve beyaz şeritli madalya olmak üzere iki farklı renkte verilmiştir. Cephede aktif bir şekilde savaşanlara kırmızı renkli madalya, TBMM üyelerine yeşil renkli madalya, TBMM üyeleri arasında savaşa katılanlara ise yeşil-kırmızı madalya verilmiştir. Kanunda ayrıca madalyanın takılması gereken yer ve madalya takılırken gösterilmesi gereken hürmet de açıkça ifade edilmiştir.⁸ Kurtuluş Savaşı döneminde aktif görev alan kişilere saygı duyulması ve gösterdikleri çabanın karşılığında madalya ile taltif edilmişlerdir. Bir diğer madalya türü ise Tayyare Cemiyeti tarafından verilmiştir.

1 Türk Dil Kurumu, “Taltif”, Türkçe Sözlük, II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2002, s. 2126.

2 Ferit Devellioğlu, “Taltif”, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât, Aydın Kitabevi, Ankara, 2004, s.1030.

3 Ayşegül Önsöz, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi Koleksiyonu’nda Yer Alan Altın ve Gümüş Madalyalar, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004, s.7.

4 İlhan Şahin, “Sancak”, TDVİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, s.97.

5 BCA.30.18.1.2.1.32.77.18;BCA.30.18.1.2.55.46.6; BCA.30.18.1.2.84.83.13.

6 BCA.30.10.0.0.196.341.1.

7 Cihat Göktepe, “İstiklal Madalyası Alan Karşılıklar (İstiklal Madalyası Kayıt Defterine Göre)”, Atatürk Dergisi, C.3, Sayı.4, 2003, s. 91-92.

8 Resmî Gazete, 4 Nisan 1921, S.9, s. 3.

Cumhuriyet döneminin başlarında kurulan Tayyare Cemiyeti tarafından halkı teşvik etmek amacıyla “*Tayyare Madalyası*” oluşturulmuştur. Vecihi Bey, bu madalyaların düzenlenmesi için görevlendirilmiştir. Bu madalya murassa*, altın, gümüş ve bronz olmak üzere dört farklı türde verilmiştir. Madalyanın rengi, cemiyete yapılan bağışın miktarına bağlı olarak değişiklik göstermiştir.⁹

Aile Madalyası; devletin var olan nüfus politikası kapsamında nüfusu artırmak amacıyla “*Umumî Hıfzıssıhha Kanunu*” 24 Nisan 1930 tarihinde kabul edilmiştir. Kanunun altıncı kısmında “Çocuk Hıfzıssıhhası”nın 156. maddesinde çocuk sayısı altı ve daha fazla olan kadınlara devlet tarafından ya para ödülü ya da madalya verilmesi kararlaştırılmıştır.¹⁰ Son Posta Gazetesi’nin 10 Kasım 1930 tarihli “Çok Çocuklu Aileler Mükâfat Haklarını Arasınlar” başlıklı haberinde Hıfzıssıhha Kanunu’na göre çok çocuklu ailelere verilmesi gereken mükâfat veya madalyaların verilmediği için hak aramaları gerektiği dile getirilmiştir.¹¹ Aile madalyası 1930-1948 yılları arasında 132.897 aileye verilmiş olup para ödülü olarak 4.025.485 lira ödenmiştir. Fakat para ödülü almayan madalya alan kişi sayısı 3623 kişi olmuştur.¹² Ödüllendirme mekanizması ile ülke nüfusu artırılmaya çalışılmıştır. Bu üç tür madalya toplumda her kesim tarafından olumlu karşılandığı düşünülmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk döneminde madalyaların yanısıra para da taltif objesi olarak kullanılmıştır. Nitekim devletin ödemelerinde usulsüzlük veya haksızlık yapan kişileri ihbar edenlere ikramiye verilmesi 4 Mayıs 1927 tarihinde çıkarılan kanun ile kabul edilmiştir.¹³

Ödüllendirme uygulamaları ile ekonomi arasında sıkı bir ilişki vardır, ekonominin durumuna göre verilen ödüller ve paraların değişiklik gösterdiği görülmüştür. Ayrıca Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren uluslararası ikili antlaşmalara imza atan kişilerin tebrik edilmesi veya onurlandırılmaları amacıyla taltiflerin verilmesi yoluna gidildiği görülmüştür.¹⁴

Bir diğer ödüllendirme yöntemi ise 1929 yılında uygulanan Sırp, Bulgar, Roman ve Kafkaslardan iltica edenlerin Türkiye’ye sığınan Müslüman halkın İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Türk vatandaşlığına alınması şeklinde olmuştur.¹⁵ Yurtdışından gelen kişilerin vatandaşlığa geçirilmesi ile bunların devlete olan bağlılıkları artırılmaya çalışılmıştır.

A. Askeri Personele Verilen Taltifler ve İstiklal Madalyası

Askerlik hizmetinin tamamlanması veya belirli bir süre boyunca görevini başarıyla yerine getiren askerlere ödül verilmesi, motivasyonu artırmak, disiplini teşvik etmek ve hizmetin kalitesini yükseltmek amacıyla yaygın olarak uygulanan bir yöntemdir. Ödüller ile askerin performansı artırılır, kariyer gelişimi şekillenir. Ödüllere baktığımızda terfi, maaş artışı, madalya şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda Kurtuluş Savaşı’nda yararlılık gösteren askerlere madalya verildiği görülmüştür.

*Murassa, kıymetli taşlarla süslenmiş cevher anlamına gelmektedir. Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî, Murassa, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2007, s.1325; Meryem Çekim, Fatma Kaya Doğanay, “Teşvikten Tebriğe: Sultan II. Abdülhamid’in Ulema Taltifleri”, Journal Of History School, 62, 2023, s.216.

9 Nuray Özdemir, “Cumhuriyet Döneminde Yurttaşlık Bilinci Artırmaya Yönelik Verilen Madalyalar”, XVIII. Türk Tarih Kongresi (1-5 Ekim 2018), C.VII, Ankara, s. 527-528.

10 Resmî Gazete, 6 Mayıs 1930, S.1489, s.8903.

11 Son Posta, 10 Kasım 1930, S.106, s.4.

12 Yaşar Semiz, “1923-1950 Döneminde Türkiye’de Nüfusu Artırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)”, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2010, s.468.

13 BCA.30.18.1.1.24.26.11.

14 BCA.30.18.1.1.3.34.14.

15 BCA.30.18.1.2.3.29.6;BCA.30.18.1.2.4.32.9.

Piyade Yüzbaşı Enver Efendi'nin 1919 yılında Ayvalık ve Balıkesir Cephelerinde göstermiş olduğu hizmetler nedeniyle Heyeti Umumiye tarafından 24 Kasım 1928 tarihinde takdirname verilmesi kabul edilmiştir.¹⁶ Bu uygulama Cumhuriyet döneminde yaygın olarak kullanılmıştır.

Mustafa Kemal Paşa döneminde ödüllendirme yönteminin bir diğer adımı da rütbe terfii şeklinde olmuştur. Doğu Cephesinde Ermenilere karşı başarı elde eden Kazım Karabekir Paşa zaferin ardından feriklik rütbesine terfi ettirilmiştir.¹⁷ İsmet İnönü'nün, Birinci İnönü Muharebesi'nde başarılı olması sebebiyle TBMM tarafından livalığa rütbesi yükseltilmiştir.¹⁸ İsmet İnönü, Sakarya Savaşı'nda elde ettiği başarı sebebiyle 29 Eylül 1921 tarihinde "Altın İmtiyaz Madalyası" ile taltif edilmiştir. İstiklal Harbi'nde göstermiş olduğu başarılar sebebiyle de 19 Ocak 1924'te TBMM tarafından İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir.¹⁹ Ayrıca İzzettin (Çalışlar) Paşa, Başkomutanlık Meydan Muharebesinde göstermiş olduğu başarılar sebebiyle mirliva rütbesine yükseltilmiştir. 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir düşman işgalinden kurdurulmasıyla Gazi Mustafa Kemal tarafından 13 Eylül 1922 tarihinde İzmir Valisi olarak atanmıştır.²⁰ Ayrıca bu süreçte 31 Ağustos 1922'de Albay Halit ile Albay Kemalettin Sami (Gökçen) tuğgeneral rütbesi ile ödüllendirilmiştir.²¹ Kazım Karabekir Paşa, İsmet İnönü ve İzzettin (Çalışlar) Paşa, Albay Halit ile Albay Kemalettin Sami (Gökçen) rütbelerinin yükseltilmesi askeri kariyer gelişimlerine büyük katkı sağlamıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Milli Mücadelede aktif bir şekilde görev almış kişilere İstiklal Madalyası verilmiş bazılarına ise takdirname verilmiştir.²² Mustafa Kemal Paşa imzasıyla Batı Cephesinde fedakârlık gösteren 1929 kişiye "*Türkiye Büyük Millet Meclisi Takdirnamesi*" verilmesi 29 Eylül 1921 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca İcra Vekilleri Heyeti tarafından Sakarya Muharebesi'nde yararlılık gösteren 234 kişiye de İstiklal Madalyası verilmesi TBMM tarafından verilmiştir. Sakarya Meydan Muharebesi'nde başarı gösteren 261 kişiye İstiklal Madalyası, 191 kişiye ise "*TBMM Takdirnamesi*" taltif olarak ihsan edilmiştir.²³ Milli Mücadele yıllarından aktif bir şekilde cephede yer alan 64 kişiye kırmızı 53 kişiye ise beyaz şeritli İstiklal Madalyası verilmesi 246 sayılı karar ile TBMM'de kabul edilmiştir.²⁴

Maraş halkının Milli Mücadele yıllarında büyük direnişi sebebiyle TBMM tarafından "İstiklal Madalyası" ile taltif edilmesi kararı alınmıştır. Başvekil İsmet İnönü tarafından Maraş halkına 26 Ağustos 1925 tarihinde bildirilmiştir.²⁵

Milli Mücadele yıllarında Etasis-Trabzon Vapurunu Yunanlılardan ganimet olarak alan askerlerin ödüllendirilmesi Bahriye Vekâleti tarafından 27 Haziran 1926 tarihinde teklif

16 Resmi Gazete, 2 Aralık 1928, S. 1055, s. 6170.

17 BCA.30.18.1.1.1.16.18.

18 TBMMZC, 13 Ocak 1921, s.286.

19 BCA.30.1.0.0.1.4.15; <https://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonunun-osmanli-doneminde-aldigi-madalya-ve-nisanlar/> Erişim Tarihi: 05.08.2023.

20 İzzettin Çalışlar, Org. İzzettin Çalışlar'ın Anılarıyla Gün gün Saat Saat İstiklâl Harbi'nde Batı Cephesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009, s.3.

21 Hakimiyeti Milliye, 13 Eylül 1922, s.4.

22 BCA.30.10.0.0.194.327.19; Resmi Gazete, 22 Mart 1926, S.328; Resmi Gazete, 13 Mayıs 1928, S.887.

23 Zeki Çevik, "I. TBMM'de Sakarya Meydan Muharebesi'ne Katılanlara Verilen Ödüller: Görüşme ve Değerlendirmeler", Sakarya Meydan Muharebesi'nin 100. Yılı: 1921 Yılı'nın Askeri ve Siyasi Gelişmeleri Uluslararası Sempozyumu (11-12 Eylül 2021), Ankara, 2022, s.207-215.

24 Resmi Gazete, 25 Mayıs 1926, S.381, s.1463.

25 BCA.30.10.0.0.194.330.11.

edilmiş İcra Vekilleri Heyeti tarafından 15 Ağustos 1926 tarihinde kabul edilmiştir.²⁶ Milli Mücadele esnasında “İnönü” motorunu düşmandan alan Safranbolulu Mehmet Cemal bin Halil Efendi ve üç asker Bahriye Vekâleti tarafından 10 Ağustos 1926, 222444 numaralı tezkire ile ödül verilmesi teklif edilmiştir.15 Ağustos 1926 tarihli toplantıda İcra Vekilleri Heyetince bu teklif kabul edilmiştir.²⁷ 1930 yılında Adapazarı’nda görevli olarak çalışma Polis Memuru İbrahim Ethem Bey’in Milli Mücadele yıllarında cephe savaşı nedeniyle 8 Şubat 1930 tarihinde TBMM’de İstiklal Madalyası verilmesine kararlaştırılmıştır.²⁸

İslahiye Kazasından görevli olan Süvari Tahsildarı Kamil Efendi’nin şehit edilmesi üzerine ailesine 500 lira mükâfatı nakdiye verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 31 Aralık 1930 tarihinde kabul edilmiştir.²⁹

Tayyare Cemiyeti tarafından “Eseri İkramiye” ile Tayyareci (Pilot) Vecihi Bey taltif edilmiştir. 20 Haziran 1931 tarihinde ödül aldıktan sonra 15 kadar kadın ve çocuğu ücretsiz bir şekilde seyahat olanağı sağlamıştır. Bu uçuş ilk Türk yapımı tayyare ile gerçekleşmiştir.³⁰

Orhaneli ve Elmalı Eski Kaymakamı Bahattin Bey 1926 yılında önce İstiklal Madalyası ile ödüllendirme talebinde bulunmuştur. Milli Mücadele yıllarında göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı 22 Kasım 1931 tarihinde Beyaz Şeritli Madalya ile taltif edilmelerine karar verilmiştir.³¹ Milli Mücadele sürecinde silahlı bilfiil cephede görev alan Balıkesir Mebusu Muzaffer Bey’in 708 karar numarası ile “Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası” alınmasına 7 Mayıs 1932 tarihinde karar verilmiştir. ³² Bu yöntem ile savaşta aktif görev alan kişiler ödüllendirilmiştir.

Erken Cumhuriyet döneminde askeri personelin çalışmalarında başarı sağladıkları görülünce ödüllendirme yöntemleri çeşitlenmiştir. Cumhuriyet Gazetesinde 19 Nisan 1935 tarihinde “Ordu İkramiye ve Maaş Kanunları” başlıklı haberde Türk Silahlı kuvvetleri bünyesinde çalışan er ve erbaşlara ödül veya ikramiye verilmesinin koşulları belirlenmiştir. Bu kapsamda Ordu İkramiye Kanunu -kara, deniz ve hava birimlerinde- çalışanlara verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca atışlarda başarılı olanlara, askere okuma yazma öğretenlere, harita ve kroki yapmasını bilenlere, bir maaş ikramiye ödülü verilmesi kararlaştırılmıştır.³³ 1935 yılında 3 subay ile 38 ere para mükâfatı verilmesi TBMM tarafından kabul edilmiştir.³⁴ Bornova Mahallesinde görevli olan Bekçi Veli Çavuş’a Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede aktif görev aldığı için 1936 yılında Kırmızı İstiklal Madalyası verilmiştir. ³⁵

Sakarya Meydan Muharebesi’nde 7. Tümen 7. Topçu Alayı 1. Tabur Komutanı Binbaşı Fevzi Bey’in burada elde ettiği başarılar sebebiyle “Harp takdirnamesi” verilmesine karar verilmiştir. Milli Müdafaa Vekâleti takdirnameyi hazırlamakla sorumlu tutulmuştur.³⁶

Türkiye’nin ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen’in 1937 yılında uçuşlarda sağlamış olduğu başarılar sebebiyle Türk Hava Kurumu tarafından Atatürk’ün bizzat bulunduğu

26 BCA.30.18.1.1.20.52.4.

27 BCA.30.18.1.1.20.52.5.

28 Resmi Gazete, 13 Şubat 1930, S.1423, s.8711.

29 BCA.30.18.1.2.16.84.20.

30 Hakimiyeti Milliye, 21 Haziran 1931, S.3465, s.1.

31 Resmi Gazete, 1Aralık 1931,S.1964, s.1022.

32 Resmi Gazete, 14 Mayıs 1932, S.2097, s.1415-1416.

33 TBMMZC, 18 Nisan 1935, D.5, C.2, s.103; Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, S.3923, s.3.

34 BCA.30.18.1.2.55.46.6.

35 Yeni Asır, 10 Mart 1936, S.9185, s.2.

36 BCA.30.11.1.0.101.4.20.

törende “Murassa Madalya” ile ödüllendirilmiştir.³⁷ Sabiha Gökçen’in ödüllendirilmesi toplumun kadına verdiği değeri ve onların başarılarını takdire şayan olduğunu göstermektedir. Bu ödüller cinsiyet eşitliği ve kadınların toplumun her sektöründe liderlik yapabilme yeteneklerini ortaya koyma açısından önemlidir.

1938 yılında İstiklal Harbi Gazilerinden 5 subay 25 ere taltif verilmesi istenmiştir. TBMM tarafından 5 subay taltife layık görülmüştür. Bunlar Bergama Askerlik Şubesi’nde Aziz Kanmaz, Sekizinci Kolordu 12’nci Tümen 123. Alay 3. Tabur Komutanlığından piyade Binbaşı Hüseyin oğlu Ahmet, İstanbul Kumandanlığı Baş Baytarlığından Yarbay Mehmet oğlu İzzet, Yedinci Kolordu Birinci Şubeden Piyade Binbaşı Ali oğlu Emin Oktay 300 yüz lira ile Çanakkale Jandarma Hastanesi İnzibat Subayı Hadioğlu Ali’ye 1200 lira, 25 Er’in yirmisine 100 lira beşine 200 lira taltif verilmesi kabul edilmiştir.³⁸ Para ödülü de bu dönemde aktif bir şekilde verilmiştir.

Dersim Harekâtına katılan kişilere hatıra kalması amacıyla 7 Eylül 1938 tarihli ve 6/3693 numaralı tezkere ile 500 adet 3. Ordu Manevra Hatıra madalyası basılmış ve 16 Eylül 1938 tarihinde Darphane’den alınması kararlaştırılmıştır.³⁹ Hatıra madalyası ile geçmişin hafızalarda silinmemesi amaçlandığı düşünülmektedir.

B. Kamu Personeline Verilen Taltifler

Kamu personeline verilen taltifler, kamu hizmetlerini etkin bir şekilde yerine getiren ve ülkenin gelişimine katkıda bulunan çalışanlara verilen önemli bir teşvik ve motivasyon aracıdır. Dönem dönem bu şekilde ödüllendirme uygulamasına gidilmiştir.

Osmanlı Devleti’nin son döneminde de bu uygulama mevcuttur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Mütekeid Cerrah Abdullah Efendi, Trabzon Menzil Hastanesinde görevli iken 6 Ekim 1917 tarihinde Kıt’a Harb Madalyası ile taltif edilmiştir.⁴⁰ Hariciye Vekâleti Hukuk Müşaviri Münir Bey’e Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması sürecinde hizmet ve gayreti sebebiyle 300 lira verilip İcra Vekilleri takdirnamesi ile taltif edilmesi kabul edilmiştir.⁴¹ İkili antlaşmalarda görev alan yetkililerin gayretleri sebebiyle bu kişilerde ödüllendirilmiştir. Büyük Millet Meclisi tarafından 53 kişinin imzaladığı bir teklif sunulmuştur. Almanya’dan eğitim alan Ankara Memleket Hastanesinde görevli Tifo mücadelesinde aktif bir şekilde görev alan Beviye Mütahassısı Behçet Sabit Bey’in aktif çalışmalarından dolayı Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Şubesi 3043/195 numaralı tezkere ile İcra Vekilleri Heyeti Heyeti’nin 23.1.339 tarihindeki toplantısı sonrasında 200 lira verilmesi kabul edilmiştir.⁴²

Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren Anadolu’ya farklı ülkelerden muhacirler gelmeye başlamıştır. Bu kapsamda 1924 yılında Türkiye’ye gelen muhacirlere iyi davranıldığı için Muhacirin Komisyonu üyeleri takdirname ile taltif edilmeleri istenmiştir. 30 Mayıs 1924 tarihinde Mübadele Umumisi tarafından bu isteğin kabulü kararlaştırılmıştır.⁴³ Türkiye Cumhuriyeti döneminde, Anadolu’ya gelen muhacirlere gösterilen ilgi ve Muhacirin Komisyonu üyelerine ödül verilmesi ülkenin göçmenlerle ilişkilerini daha sağlıklı yürütmesi açısından değerlidir.

37 Birlik, 29 Mayıs 1937, S. 1013, s.1.

38 Akşam, 7 Haziran 1938, S.7054, s.2.

39 BCA.30.10.0.0.197.349.8.

40 BOA, BDH,K.No.2452, DN226 FN2-12a,2-13.

41 BCA.30.18.1.1.3.34.14.

42 BCA.30.18.1.1.6.47.5.

43 BCA.272.0.0.1.2.41.49.7.

Dahiliye Vekaleti tarafından muhacirlerin yerleştirildikleri yerlerde görev yapan idari memurlar çalışmaları kapsamında takdirname ile ödüllendirilmişlerdir. Uzunköprü Kaymakamı Reşit Bey ve Jandarma Kumandanı Nurettin Bey buraya gelen muhacirlerin hem barınma sorunlarını çözmesi hem de daha güvenilir bir ortamda yeni hayatlarına başlamalarını sağlamaları sebebiyle takdirname ile taltiflendirilmişlerdir.⁴⁴ Antalya Vapurunda görevli olan Hilal-i Ahmer Cemiyeti üyesi Şefika Hanım muhacirlere iyi davranması ve özverili bir şekilde yardım etmesi sebebiyle maaş ile taltif verilmiştir.⁴⁵ Taltif politikası uygulandığı zaman cinsiyet ayrımı yapılmamıştır.

Anadolu Demir Yolları ve Mersin-Tarsus-Adana Demiryolu ile Haydar Paşa Liman ve rıhtımının devletleştirilmesi için çalışmalar gerçekleştiren Maliye Vekili Şükrü (Saraçoğlu) Bey'e İcra Vekilleri Heyeti tarafından 5 Aralık 1928 tarihinde TBMM tarafından teşekkür edilmiştir.⁴⁶

Maliye Vekâleti bünyesinde görevli olan Fahri, Muhtar, Cevat, Said, Nusret ve Faik beyler mali kanunlarının hazırlanması ve düzeltilmesi aşamasında yer aldıkları için Maliye Vekâleti tarafından 1929 yılında maaş ile taltif edilmişlerdir.⁴⁷ Kırklareli Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürü Doktor Ahmet Hamdi Bey'e sağlık alanında özverili bir şekilde çalıştığı için TBMM'de alınan karar doğrultusunda 2 Aralık 1929 tarihinde Kırmızı Şeritli Madalya ile taltif edilmesine karar verilmiştir.⁴⁸ Antalya'da bulunan Karamuk ve Bucak Orman davasının devlet lehine çözülmesi için girişimde bulunan Manisa Milletvekili Mustafa Fevzi ve Müfettiş Yümnü Bey'e mükâfat verilmesi İcra Vekilleri Heyetince kabul edilmiştir.⁴⁹ Yeşilköy'de bir pilot tarafından kaçırılmak istenen altının Gümrük Müfettişleri Fethi, Cemil, Veli ve İbrahim Beyler tarafından alınması sonucunda 200 lira ile ödüllendirilmeleri Maliye Vekâleti tarafından 22/7/1930 tarih ve 12137 numaralı tezkereyle teklif edilmiş ve İcra Vekilleri Heyeti 29 Temmuz 1930 tarihinde kabul etmiştir.⁵⁰

Giresun Valisi Salih Cemal Bey vilayet dâhilinde meydana gelen asayiş olaylarını bastırıldığı için 1932 yılında Dâhiliye Vekaleti tarafından takdirname ile taltif edilmiştir.⁵¹ Kütahya Valisi Sahip Behiç maarif hizmetlerini teşvik ettiği için takdirname ile ödüllendirilmiştir. Takdirname 1851 numaralı kanunun 3. maddesine göre verilmiştir.⁵² Bu ödüller eğitim ve kültür alanlarında yapılan olumlu katkıları teşvik etmek ve ödüllendirmek amacıyla verilmiştir. Dâhiliye ve Hariciye Vekillikleri tarafından düzenlenen Cumhuriyet'in 10 yıl kutlamalarında görev alan Ankara Valisi Nevzat Bey, İstanbul Valisi Muhtittin Beyefendiler, Emniyet Müdürleri Salih ve Fehmi Beylere takdirname verilmesi için İcra Vekilleri Heyetinin 12 Kasım 1933 tarihinde yapılan toplantısında ismi geçen kişilere takdirname verilmesi kabul edilmiştir.⁵³

Menemen Posta Müdürü Haşmet Bey Menemen'de meydana gelecek irticai faaliyetleri zamanında müdürlüğüne belirttiği için Dâhiliye Vekâleti tarafından takdirname ile ödüllendirilmiştir.⁵⁴ Ülkenin asayiş ve güvenliğinin sağlanması için bilgi verenlere ödül verilmesi vatandaşların bu tür olayları ihbar etmesi açısından önemli bir adımdır.

44 BCA.272.0.0.14.76.30.5.

45 BCA.272.0.0.71.32.40.8.

46 BCA.30.18.1.2.1.7.5.

47 Akşam, 9 Kasım 1929, S.3978, s.3.

48 Resmî Gazete, 8 Aralık 1929, S.1365, s.8565.

49 BCA.30.18.1.2.12.48.14.

50 BCA.30.18.1.2.13.53.12.

51 Vakıf, 25 Aralık 1932, S. 5375, s.2.

52 BCA.30.10.0.0.197.348.22.

53 BCA.30.18.1.2.41.82.4.

54 Vakıf, 24 Ocak 1934, S.4686, s.1.

Muhtelit Mübadele Komisyonunda yer alıp özverili bir şekilde çalışan memurları taltif etmek amacıyla üç-dört maaş verilmesi talep edilmiştir. Türk Heyeti Temsilci Reisi Sofya Sefiri hem mübadele hem de memurların taltif edilmesi için Ankara'ya görüşmeye gitmiştir.⁵⁵ Bu bağlamda Cumhuriyet'in ilk yıllarında itibaren devlet memurları ödüllendirilmiştir. Bu dönemde Gümrükte görevli olan memurların işlerinde herhangi bir cezaya uğramadan ve düzenli gelmeleri koşuluyla bir maaş ile taltif edilmesi kararı alınmış ve gümrüklerde çalışan 231 memur bu şekilde ödüllendirilmiştir.⁵⁶ Kültür Bakanlığı tarafından 1933-1934 ders senesinde başarılı çalışmalar yaptıkları için bir grup öğretmene Maarif Bakanlığı tarafından takdirname verilmiştir.⁵⁷

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren devlet memurlarına işlerine daha fazla önem vermeleri için ödüllendirme yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda 1930 yılında alınan karara göre Dâhiliye Vekilliği tarafından 1929'da kıdem zammı ve takdirname alan kişilerin isimleri her yıl 29 Ekim tarihinde gazetelerde yayınlanması kararlaştırılmıştır. 1930 yılında valiler, mülkiye müfettişleri, kaymakamlar terfi ettirilmiştir. Palu Valisi Sakip Bey, Denizli Valisi Halit Bey, Kars Valisi Salim Bey isimli kişiler ise takdirname ile ödüllendirilmişlerdir. Aynı durum kaymakamlar içinde geçerli olmuştur. Takdirname alan kaymakamlardan bazıları; Silivri Kaymakamı Menduh Bey, Çıldır Kaymakamı Sabri Bey'dir. Dönem itibarıyla şark vilayetlerinde çalışan kamu personellerine büyük iş düşmüştür. Bu nedenle Bayazıt Valisi İbrahim Etem Bey'in yapmış olduğu çalışmalar sebebiyle kadro derecesinin yükseltilmesine karar verilmiştir. Ayrıca doğu vazifesinden buldukları için kamuda çalışan çoğu idare amirine ödüller verilmiştir.⁵⁸ Buldukları bölge itibarıyla görevli olan idari personeller toplumun güvenliğini artırmak ve suçların önlenmesi katkı sağlamak amacıyla yaptıkları çalışmalar nedeniyle taltife layık görülmüşlerdir.

Viyana'da 1936 yılında toplanan İtfaiye Kongresine, Türkiye adına İstanbul İtfaiye Teşkilatı Müdürü İhsan Değer katılım sağlamıştır. Kongrede İstanbul İtfaiyesi hakkında verilen bilgiler katılımcıların dikkatini çekmiştir. Viyana Hükümeti bu durum karşısında kayıtsız kalmamıştır. İhsan Bey'e Şeref Madalyası verilmiştir. Ayrıca Avusturya İtfaiye Birliği bu durumda İhsan Bey'e yeni bir madalya vermiştir.⁵⁹ Sıhhat Müdürlüğü tarafından Kartal Dispanser Memurlarına yapmış oldukları özverili çalışmalar nedeniyle Kartal Kaymakamlığı tarafından taltif edilmesi talep edilmiştir.⁶⁰

Bu minvalde 8 Haziran 1937 tarihinde Adliye Vekâleti tarafından hâkimlerin çocuklarının sayılarının artırılması için para ödülü verilmesi için çalışmalar yapılmıştır. 12 Haziran 1937 tarihinde 3253 numaralı kanun ile çok çocuklu hakimlere verilecek ikramiye hakkındaki kanun yürürlüğe girmiştir. Çok çocuklu olan hâkimlerin terfi ettirileceği kararı alınmıştır. Çocuk sayısı eşit veya az olan hakimlerin ise tayin önceliği çok olana verilmesi kararı alınmıştır.⁶¹ Bu dönemde ülke nüfusunun artırılması amacıyla uygulanan politikanın sonucunda böyle bir uygulama yoluna gidilmiştir.

Memurları çalışmaya teşvik etmek amacıyla uzun süre görev yapan kişilere de ödül verildiği görülmüştür. Bu kapsamda 45 sene İstanbul Darphanesinde hizmet eden Rasim

55 Akşam, 11 Eylül 1934, S.5720, s.1; Haber, 4 Eylül 1934, S.845, s.2.

56 Vakit, 4 Eylül 1934, S.5984, s.2.

57 Yeni Asır, 11 Şubat 1935, S.8861, s.7.

58 Hakimiyeti Milliyet, 29 Ekim 1930, S.3340, s.2.

59 BCA.30.10.0.0.82.541.2.

60 Son Posta Gazetesi, 26 Temmuz 1933, S. 1078, s.2.

61 Akşam, "Adliye Vekâleti Çok Çocuklu Hakimlere Yardım İçin Bir Kanun Hazırladı", 8 Haziran 1937, S. 6695, s.1; Resmi Gazete, 29 Haziran 1937, S.3643, s.8407-8408.

Otağ'a'nın 600 lira verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 5 Mayıs 1938 tarihinde kabul edilmiştir.⁶²

Üçüncü Umumi Müfettişi Tahsin Uzer 1938 yılında müfettişlik bölgesi olan yerlere yapmış olduğu gezi sonucunda valilerin takdirname ile ödüllendirilmesi için Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'ya yazı yazmıştır. Bu yazıda söz konusu bölgedeki valilerin asayişini sağladığı, halkın huzur içinde yaşadığı, valilerin kamu harcama ve yatırımlarını gerektiği gibi kullandığı ifade etmiştir.⁶³ Valilerin taltif edilmediğine dair herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.

C. Kamu Yararına Faaliyet Gösteren Kişilere Verilen Taltifler

Kamu yararını amaçlayan faaliyetlerde bulunan kişilere veya kuruluşlara verilen ödüller toplumun refahına ve iyiliğine hizmet eden çabaları teşvik etme amacı taşımaktadır. Bu minvalde milli eğitim hizmetleri kapsamında Ordu eşrafından olan Fortunzade Hacı Mehmed Harun Bey'e milli eğitim için yapmış olduğu maddi ve manevi harcamalar için "Maarif Nişanı" verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 19 Aralık 1921 tarihinde kabul edilmiştir.⁶⁴ Urfa Keçeci esnafı içinde bulunan Mustafa oğlu Hayati ortaya koymuş olduğu fikirler, "Serpüş ve Fes" üretimi sebebiyle "Sanayi Madalyası" ile ödüllendirilmesi için İcra Vekilleri Heyeti tarafından 3 Temmuz 1921 tarihinde karar verilmiştir.⁶⁵ 1922 yılında Adapazarı'nda 2000 lira harcamayarak anneleri için 1 derslikli okul yaptıran Sabri ve Hıfzı Beylere "Maarif Nişanı" verilmesi kabul edilmiştir.⁶⁶

Silifke'de yapımına başlanan Öğretmen Okulu inşaatı için beş bin üç yüz on altı lira kıymetinde kereste bağışlayan Ermenekli Mahmud Şükrü Bey'e "Maarif Nişanı" verilmesi Maarif Vekâleti tarafından 4/7/38 tarihli ve Kalemi Mahsus 3402/491 numaralı tezkire ile İcra Vekilleri Heyeti tarafından 20 Temmuz 1922 tarihinde kabul edilmiştir.⁶⁷

Söke Esnaflarından olan Hacı Halil Paşazade Hüseyin Bey'in Söke'de 8000 lira ücret ile bir mektep inşa etmesinden dolayı "Maarif Nişanı" ile taltif edilmesi Maarif Vekâleti tarafından 6.2.39 tarih ve İlk Tedrisat 1342/562 numaralı tezkire ile İcra Vekilleri Heyeti tarafından 13 Şubat 1923 tarihinde kabul edilmiştir.⁶⁸

1924 yılında Müdafaa-i Milliye bütçesinden Musiki Öğretmenliği yapan Zeki Bey'e Saruhan Mebusu Reşat Bey'in teklifi üzerine TBMM Riyaseti tarafından 27.3.340 tarih ve 21-29/351 numaralı tezkireyle bildirilmiştir. İcra Vekilleri tarafından beş yüz bin lira verilmesi kabul edilmiştir.⁶⁹

Cumhuriyet'in ilk yıllarında özellikle Doğu'da meydana gelen isyanlar sebebiyle devlet isyancıları ihbar edenlere ödül vereceğini bildirmiştir. Bu süreçte Şeyh Said İsyanı çıktığında isyan sebebiyle halkın mağdur edildiği ve Şeyh'i canlı yakalayanlara 1000 altın, ölü olarak teslim edenlere ise 700 altın verilmesi kabul edilmiştir. Ayrıca eğer isyancıardan biri Şeyh'i teslim ederse affedilmesi kararı alınmıştır.⁷⁰ Cumhuriyet'in ilk yıllarında Anadolu'da düzenin sağlanması için isyanların bastırılması maksadıyla ödül mekanizması aktif bir şekilde kullanıldığı yukarıda yer alan metinde açıkça görülmüştür. Şeyh Said İsyanı

62 BCA.51.0.0.0.13.114.35.

63 BCA.30.10.0.0.197.349.9.

64 BCA.30.18.1.1.4.41.12.

65 BCA.30.18.1.1.3.29.3.

66 BCA.30.18.1.1.4.52.20.

67 BCA.30.18.1.1.5.20.11.

68 BCA.30.18.1.1.6.50.17.

69 BCA.30.18.1.1.9.25.17.

70 İM/T12/24/149/21/1 Belge 5.

sırasında görevli olan Yanyalı Üsteğmen İsmail Hakkı isyan sırasında elde aktif görevleri sebebiyle takdirname ile görevlendirilmiştir.⁷¹

Eğitim alanında kendi bütçesiyle okul yaptıran kişilerde taltif edilmiştir. Halil Paşazade Rıza tarafından Söke'de 16 bin lira harcanarak bir ilkokul binası yaptırılmıştır. İcra Vekilleri Heyeti'nin 6 Mayıs 1926 tarihli oturumunda takdirname ile taltif edilmesine karar verilmiştir.⁷² Mersin Milli Eğitim Müdürlüğüne parasal olarak yardımında bulunan Kayıkçılar Esnafından Mehmet Hamza Ağa'ya, Maarif Vekâleti tarafından 19 Şubat 927 tarih ve 3305/810 teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti tarafından taltif edilmesi 23 Mart 1927 tarihinde kabul edilmiştir.⁷³

Çarşıkapı Maliye Tahsil Memuru bulunduğu bölgeden 1929 yılında % 85 vergi almayı başardığı için Defterdarlık tarafından taltif edilmiştir.⁷⁴ Tüccar Avundukzade kardeşlerinin vergi borcunu ihbar eden Lütfi Bey'e 1931 yılında ikramiye verilmesi kabul edilmiştir.⁷⁵ 1932 yılında vergi kaçakçılığını ihbar eden Fethi Bey'e 600 lira ikramiye verilmesi kararlaştırılmıştır.⁷⁶ Vergi kaçakçılığı ihbarı için ödül verilmesi, vergi gelirlerinin korunması ve kaçakçılığı önlemek vatandaşların işbirliğini teşvik etmek amacıyla yaygın yapılan bir uygulamadır. 1933 yılında Hınıs Kazası Alucra köyündeki hazine parası ve devlet resmi evraklarını eşkiyadan kurtaran Tahsildar Halil'e ikramiye verilmesi kabul edilmiştir.⁷⁷ Aynı yıl İzmir Rihtim Şirketi'ndeki yolsuzlukları ihbar eden Armao, Kaporal ve Fernon Gifre'ye 4000, Asım'a 700 ve Şükrü Beylere ise 500 lira verilmesi kabul edilmiştir.⁷⁸

Hazine Veznesinden meydana gelen çeşitli suiistimal olayları nedeniyle bu durumu ihbar eden Emvali Metruke Müdürü İsmail Hakkı Bey'in 500 lira ile ödüllendirilmesi Maliye Vekâleti 16 Kasım 1929 tarih ve 5933/462 numaralı tezkereyle İcra Vekilleri Heyeti tarafından 20 Kasım 1929 tarihli toplantı ile karar verilmesine kabul edilmiştir.⁷⁹ Ayrıca 1933 yılında İstanbul Emniyetinde görevli olan polislerin şehir dâhilinde yaşanan sorunları çözümü ve esrar ile kumarların uğraşan kesim ile mücadele edilmesi sebebiyle İçişleri Bakanlığı tarafından takdirname ile taltif edilmiştir.⁸⁰

Bolvadin'de çetelerin çıkarmış olduğu olayların bastırılması sırasında yararlılık gösteren Ordu Vilâyeti Kabakdağı Nahiyesinde oturan Ali Galip Erarslan'a 300 lira ödül verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 8 Eylül 1938'te kabul edilmiştir.⁸¹ 1938 yılında İstanbul Elektrik Şirketinin halktan fazla para aldığını ihbar eden kişilere ödül olarak para verilmesi kabul edilmiştir.⁸²

Deutsche Orient Bank tarafından 1926 ve 1927 yıllarından İstanbul Defterdarlığına beyan edilen kazanç beyannamelerinde bir kısım kazançların eksik gösterildiğini Banka Memurları olan Behiye Asaf Hanım, Mişel Miyos ve Kefeski Efendi tarafından ihbar edilmesi üzerine bu memurlara ödül verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 3 Temmuz 1939 tarihli toplantıda kabul edilmiştir.⁸³

71 BCA.30.10.0.0.195.337.10.

72 BCA.30.18.1.1.19.34.1.

73 BCA.30.18.1.1.23.19.4.

74 Cumhuriyet, 5 Şubat 1929, S.1706, s.2.

75 BCA. 30.18.1.2.17.1.20.

76 BCA.30.18.1.2.32.77.18.

77 BCA.30.18.1.2.33.8.15.

78 BCA.30.18.1.2.37.47.17.

79 BCA.30.18.1.1.6.57.6.

80 Milliyet, 15 Şubat 1933, S.2520, s.3.

81 BCA.30.18.1.2.84.80.4.

82 BCA.30.18.1.2.84.83.13.

83 BCA.30.18.1.2.4.39.11.

D. Aşiretlere ve Reislerine Verilen Taltifler

Geleneksel liderlik rollerinin ötesinde bir toplumsal etkiye sahip olan aşiret ve liderleri toplumda yapmış oldukları devlet lehine çalışmalar sebebiyle teşvik maksadıyla taltif edilmişlerdir. Bu kapsamda Ensari Aşiretine mensup Abdulgani Bey Birinci Dünya Savaşı sırasında Doğu Cephesinde göstermiş olduğu başarılar sebebiyle “Gümüş Muharebe Liyakat madalyası” ile ödüllendirilmiştir.⁸⁴

Milli Mücadele döneminde Güney Cephesine bölgede bulunan aşiretler tarafından büyük destek verilmiştir. Yüzbaşı Ali Saip Bey, 7 Ocak 1920 tarihinde Fransızlarla mücadele kapsamında aşiretlerin desteğini istemiştir. Bölge aşiretleri 3000 kişilik bir birlik meydana getirmiştir. Bu kapsamda Rutan Aşireti Reisi Salih ve Necim Ağalar desteklerinden dolayı İstiklal Madalyası ile taltif edilmişlerdir.⁸⁵

1921 yılında Fırat Vadisi ve Halep civarında aşiret liderlerinin çeşitli görevlerde yer alması sebebiyle El-Cezire Cephesi Kumandanlığından Erkan-ı Harbiye-ye yazılan yazıda Aneze Aşiretine mensup Müzevid Bin Kâ’şîş, Paşalık unvanı, “Emiril- Ümeralık” verilmesi, “Mecidi Nişanı⁸⁶” verilmesi Şimir Aşireti Reisi Ackiyaver’e 5.000 ve Tay Aşireti Reisine Muhammed Bey’e dört bin lira verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 27 Ocak 1921 tarihinde kabul edilmiştir.⁸⁷

TBMM tarafından Elcezire’de Fransızlar ile çarpışan aşiret liderlerine birer maaş verilmesi için Erkanı Harbiye Umumiye Vekâleti tarafından Şube 2’ye 16/1338 tarihli ve 325 numaralı tezkire ile ödüllendirilmeleri İcra Vekilleri Heyeti tarafından 18 Ocak 1922 tarihinde kabul edilmiştir.⁸⁸

Müdafaa Milliye Vekâleti tarafından Başvekâlete yazılan bir yazıda;1924 yılında Mecitözü Milli Aşiret Reisi Veli Bey ve aşiretinin Milli Mücadele başladığı andan itibaren hem savaş zamanında hem de bölgede çıkan isyanların bastırılmasında aktif görev aldıkları için “Gümüş İmtiyaz Madalyası” ile taltif edilmelerinin uygun olduğu belirtilmiştir.⁸⁹ Milli Mücadele yıllarında yapmış olduğu fedakârlıklar ve aşiretinin aktif görev alması sebebiyle TBMM tarafından Pazarcık Müdafaa-i Hukuk üyesi Atmalı Aşiret Reisi Yakup Hamdi Bey’e Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası 23 Mayıs 1926 tarihinde verilmiştir.⁹⁰

Gaziantep Milletvekili ve Kuvayı Milliye Eski Kumandanı Kılıç Ali Bey tarafından TBMM’ye sunulan teklifte; “*Birinci ve ikinci devrede Malatya Mebusu olan Hacı Bedir Ağa, İstiklal ve Hâkimiyet-i Millîyeyi imha kastıyla memleketimizi istila eden düşmanlara karşı açtığı Mücadele-i Millîye’nin bidayetinde Gaziantep (Gaziantep) harekâtına bilfiil iştirak ederek Fransa işgal kuvvetleri ile yapılan muhârebâtın netice-i zaferine ve ateş hattında fedakârlığı ile amil ve müessir olmuş ve müsâdemât esnasında mecruh düşmüş bulunmakla bir kıt’a kırmızı yeşil kurdelalı istiklal madalyasıyla taltifini teklif ederim*” şeklinde bir beyanda bulunmuştur. Rışvan Aşireti Reisi Hacı Bedir Ağa Birinci ve İkinci Mecliste Malatya Milletvekilliği yapmış ve Milli Mücadele yıllarında aktif görev aldığı için

84Fahrettin Çoker, Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, C.III, Ankara, 1994, TBMM Vakfı Yayınları, 1994, s.899-900.

85Ahmet İlyas, Türkiye’de Aşiret-Siyaset İlişkisi (1923-1973), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilimdalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2014, s.48.

86 M. Çekim, F. Kaya Doğanay, “Teşvikten Tebriğe: Sultan II. Abdülhamid’in Ulema Taltifleri”, s. 217.

87 BCA.30.18.1.1.2.33.6.

88 BCA.30.18.1.1.4.45.2.

89 BCA.30.11.3.1.0.3.4.4.

90 TBMMZC, 1926, s.422.

TBMM tarafından Kırmızı-Yeşil Şeritli Madalya ile taltif edilmesi kararı Mustafa Kemal Paşa tarafından imzalanmış ve 16 Şubat 1925 tarihinde Hacı Bedir Ağa'ya madalya gönderilmiştir.⁹¹

İran tebaasından olan ve İran'dan göç eden Halıkanlı Aşireti'ne mensup 300 kişi Aydın'a yerleştirmişlerdir. İcra Vekilleri tarafından 20 Nisan 1932 tarihinde Türk vatandaşlığına kabul edilmişlerdir.⁹² Cumhuriyet döneminde ödüllendirme yönteminden biride bazı kesimlerin devlete bağlılığını artırmaktır. Bunun içinde vatandaşlığa alınma olayı gerçekleşmiştir.

Yedinci Kolordu mıntıkası içinde bulunan bölgelerde silah toplanırken yardımcı olan aşiretlerin ihtiyaçları devlet tarafından karşılanması ve bunların ödüllendirilerek kadro fazlası olarak gösterilmesi kararı İcra Vekilleri Heyeti tarafından 8 Ağustos 1932 tarihinde kabul edilmiştir.⁹³ Tutaklı Kahrıman Lütfü Bey, TBMM tarafından 17 Mayıs 1934 tarih ve 809 No. Karar ile Aşiret Subayı olarak emekliye ayrılması kararı alınmıştır.⁹⁴ Bu tür ödüller aşiretlerin sosyal, kültürel veya ekonomik alandaki olumlu etkilerini tanımak ve halk tarafından bu tür girişimlerin teşvik edilmesi amacı taşımaktadır.

E. Yabancı Devlet Adamlarına Verilen Taltifler

Yabancı devlet adamlarına verilen ödüller Osmanlı'dan Cumhuriyet'e süreklilik arz etmiştir. 18. yüzyılda Rusya'nın Güney Kafkasya'ya sarkmasını önlemek için Dağıstan Ümerasına Osmanlı Devleti tarafından hediyeler verilerek taltif edilmiştir.⁹⁵

Devletlerarası ikili ilişkilerin iyi olması devletlerin müttefik olmaları durumunda da Osmanlı ve Türkiye vatandaşlarına yabancı devletler tarafından ödüller verilmiştir. Bu çerçevede Enver Paşa'nın Almanya'ya ziyareti sırasında Alman İmparatoru tarafından Kırmızı Rütbe-i Askeriye Madalyası verilmiştir.⁹⁶

1922 tarihinde Türk davası amacıyla çalışmalar içinde bulunan Klod Farer'e Hariciye Vekâleti tarafından 18 Şubat 38 tarihli ve 846/2 numaralı tezkire ile "*Ankara Hemşehriliği*" verilmesi İcra Vekilleri Heyeti tarafından 20 Şubat 1922 tarihinde kabul edilmiştir.⁹⁷

Beynelmile İstatistik Enstitüsü'nün 1928 yılında Kahire'de toplanmış olması sebebiyle Türkiye'den İstatistik Müdürü Jaguart ile Muavini Mehmet Celal Bey katılım sağlamıştır. Mısır Kralı tarafından "*Dördüncü Rütbe Nil Nişanı*" verilmesi kabul edilmiştir. Bu durum İcra Vekilleri Heyeti tarafından 5 Aralık 1928 tarihinde kabul edilmiştir.⁹⁸

İktisat Vekâleti tarafından 3 Nisan 1930 tarih ve 6266/64 numaralı tezkerede; 1930 yılında Saksonya Frayberg Maden Akademisi hocalarında Prof. Schumacher tarafından Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebine hediye ettiği maden koleksiyonun, Almanya'dan getirmesi için Bedri Hüsnü'nün görevlendirilmesine karar verilmiştir.⁹⁹ Bazı durumlarda eğitim kurumlarının gelişmesi için yurtdışından hediyelerin yollandığında görülmüştür.

91 Mehmet Gündüz, "Hacı Bedir Ağa'nın Milli Mücadeledeki Rolü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Faaliyetleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S.35, 2011, s.427-440.

92 BCA30.18.1.2.27.25.13.

93 BCA.30.18.1.2.30.59.6.

94 BCA.30.11.1.0.86.15.17.

95 BOA, HAT., 2-58-A

96 Türk Yurdu (Birinci Seri), 15 Eylül 1332, C. XI, S.14, İstanbul, s.3173-3174.

97 BCA.30.18.1.1.4.49.8.

98 BCA.30.18.1.2.1.7.4.

99 BCA.30.18.1.2.10.22.15.

İran Şah'ı Pehlevi'nin 1934 yılında Türkiye ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından ikili ilişkiler kapsamında uçak hediye edilmiştir. Bu kapsamda Tahran'a uçağı götürecek kişiler olan Enver ve Nihat Bey'e yevmiye verilmesi ödülü kabul edilmiştir.¹⁰⁰

1935 yılında Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından Rus artistlere (Bay Arkanoff, Makaroff, Nostroff, Yadanın, Cheslakovich, Oberine, Oystaki, Pirogoff, Messerer, Ştaynberg) ülkenin tanıtımı maksadıyla 13 adet altın tütün tabakası ile Başvekil İsmet İnönü tarafından Bayan artistlere (Makaskova, Barsova ve Daniskava) verilme üzere üç gümüş çerçeve, Başvekâlet Neşriyat Müdürü Bahaeddin Bey'e 11 Mayıs 1935 tarihinde teslim edilmiştir. Bu hediyeler Perapalas Otelinde Rus artistlere verilmiştir. Bu kıymetli hediyeler için memnun olduklarını dile getirmişlerdir.¹⁰¹ Yabancılara verilen bu ödüller ile bunların ülkeye olan bakış açıları değiştirilip ülkenin tanıtımına katkı sağlamaları amaçlanmıştır.

Sonuç

Atatürk döneminde uygulanan, maddi ve manevi boyutları ile dikkati çeken taltif siyasetinin pek çok amacı vardır. Bu dönemde verilen taltiflerin özellikle yurttaşlık bilincini artırmaya ve ulus-devlet anlayışının halk arasında yerleşmesine katkısı olmuştur. Taltiflerle sadece bireylerin başarıları ödüllendirilmemiş aynı zamanda Türk vatandaşlığını kabul eden kimselere yapılan taltiflerle ulus kimliğinin inşasına katkılar sunulmuştur. Yine Milli Mücadele yıllarında cephede ve cephe gerisinde faaliyet yürütenler sonraki dönemlerde İstiklal Madalyası ile onurlandırılmıştır. Madalya ile sadece askeri bir hüviyete sahip olanlar değil vatandaşlar da cesaretlendirilmek istenmiştir. Ele alınan dönemde verilen taltiflerin devlete yönelik potansiyel isyan veya benzeri olayların önüne geçilmesi maksadıyla kullanıldığı da tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra nüfusun artırılması için de taltif politikası uygulanmış ve çok çocuklu ailelere değişik ödüller verilerek bu anlamdaki motivasyon güçlü tutulmaya çalışılmıştır. Bu uygulama, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk nüfusunun gelişimine olan katkıları kapsamında değerlendirilebilir.

Ödüller, mevzuatına uygun olarak düzenlenmiş ve bu uygulama bireylerin devlete olan bağlılığını güçlendirmiştir. Yasal zeminde verilen ödüller vatandaşların devlete duyduğu güveni pekiştirmenin yanı sıra toplumsal bir dayanışma ve sadakat duygusu oluşturarak birlik ve beraberliği desteklemiştir. Bu sayede devlet ile vatandaşlar arasında karşılıklı saygı ve işbirliği temelinde bir ilişki kurulmasına katkı sağlanmıştır. Kimi girişimcilere de açtıkları eğitim kurumları ve bu alana sağladıkları katkılardan dolayı eğitim nişanları verildiği tespit edilmiştir. Böylece eğitime verilen önem vurgulanmış, bireylerin eğitim alanındaki çabaları ödüllendirilmiş ve eğitim sahasındaki başka girişimciler cesaretlendirilmiştir.

Sonuç olarak Atatürk döneminde uygulanan taltif politikaları ile bireyler ödüllendirilmiş, toplumun ortak değerlere ve ulusal kimliğe duyduğu bağlılık güçlendirilmiş ve vatandaşlık bilinci yerleştirmeye çalışılmıştır. Taltif siyaseti bu yönlerinin yanı sıra Atatürk'ün liderlik vasıflarının anlaşılması bakımından da önemli veriler sunmaktadır. Bu politika ile Atatürk, yeni kurulan devlete karşı toplumda doğacak hoşnutsuzlukların önüne geçmek ve yeni rejim aleyhine ortaya çıkması muhtemel olan veya ortaya çıkan girişimleri de akim bırakmak istemiştir.

100 BCA.30.18.1.2.46.45.13;BCA.30.18.1.2.46.47.4.

101 BCA.30.10.0.0.248.680.11.

Kaynakça

1.Arşiv Belgeleri ve Resmi Yayınlar

- BCA.30.18.1.2.17.1.20.
BCA.272.0.0.1.2.41.49.7.
BCA.272.0.0.14.76.30.5.
BCA.272.0.0.71.32.40.8.
BCA.30.1.0.0.1.4.15.
BCA.30.10.0.0.194.327.19.
BCA.30.10.0.0.194.330.11.
BCA.30.10.0.0.195.337.10.
BCA.30.10.0.0.196.341.1.
BCA.30.10.0.0.197.348.22.
BCA.30.10.0.0.197.349.8.
BCA.30.10.0.0.197.349.9.
BCA.30.10.0.0.248.680.11.
BCA.30.10.0.0.82.541.2.
BCA.30.11.1.0.101.4.20.
BCA.30.11.1.0.86.15.17.
BCA.30.11.3.1.0.3.4.4.
BCA.30.18.1.1.1.16.18.
BCA.30.18.1.1.13.22.8.
BCA.30.18.1.1.19.34.1.
BCA.30.18.1.1.2.33.6.
BCA.30.18.1.1.20.52.4.
BCA.30.18.1.1.20.52.5.
BCA.30.18.1.1.23.19.4.
BCA.30.18.1.1.24.26.11.
BCA.30.18.1.1.3.29.3.
BCA.30.18.1.1.3.34.14.
BCA.30.18.1.1.4.41.12.
BCA.30.18.1.1.4.45.2.
BCA.30.18.1.1.4.49.8.
BCA.30.18.1.1.4.52.20.
BCA.30.18.1.1.5.20.11.
BCA.30.18.1.1.6.47.5.
BCA.30.18.1.1.6.50.17.
BCA.30.18.1.1.9.25.17.
BCA.30.18.1.2.1.32.77.18.
BCA.30.18.1.2.1.7.4.
BCA.30.18.1.2.1.7.5.

BCA.30.18.1.2.10.22.15.
BCA.30.18.1.2.12.48.14.
BCA.30.18.1.2.13.53.12.
BCA.30.18.1.2.16.84.20.
BCA.30.18.1.2.3.29.6.
BCA.30.18.1.2.30.59.6.
BCA.30.18.1.2.32.77.18.
BCA.30.18.1.2.33.8.15.
BCA.30.18.1.2.37.47.17.
BCA.30.18.1.2.4.32.9.
BCA.30.18.1.2.4.39.11.
BCA.30.18.1.2.41.82.4.
BCA.30.18.1.2.46.45.13.
BCA.30.18.1.2.46.47.4.
BCA.30.18.1.2.55.46.6.
BCA.30.18.1.2.55.46.6.
BCA.30.18.1.2.84.80.4.
BCA.30.18.1.2.84.83.13.
BCA.30.18.1.2.84.83.13.
BCA.30.18.1.2.27.25.13.
BOA, BDH, K.No.2452, DN226 FN2-12a,2-13.
BOA, HAT., 2-58-A .
İM/T12/24/149/21/1 Belge 5.
TBMM Zabıt Ceridesi, 18 Nisan 1935, D.5, C.2, s.103.
TBMMZC, 13 Ocak 1921, s.286.
TBMMZC, 1926, s.422.

2.Sürelî Yayınlar

Akşam, 9 Kasım 1929, S.3978, s.3..
Akşam Gazetesi, “Kadınlar Polis Olabilecek”, 18 Aralık 1931, S.4738.
Akşam, 11 Eylül 1934, S.5720, s.1;
Akşam, “Adliye Vekaleti Çok Çocuklu Hakimlere Yardım İçin Bir Kanun Hazırladı”, 8 Haziran 1937,S.6695, s.1;
Akşam, 7 Haziran 1938, S.7054, s.2.
Birlik, 29 Mayıs 1937, S. 1013, s.1.
Cumhuriyet, 5 Şubat 1929, S.1706, s.2.
Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, S.3923, s.3.
Haber, 4 Eylül 1934, S.845, s.2.
Hâkimiyeti Milliye, 13 Eylül 1922, s.4.
Hâkimiyeti Milliye, 29 Ekim 1930, S.3340, s.2
Hâkimiyeti Milliye, 21 Haziran 1931, S.3465, s.1.

- Resmi Gazete, 4 Nisan 1921, S.9, s. 3.
Resmi Gazete, 22 Mart 1926, S.328
Resmi Gazete, 25 Mayıs 1926, S.381, s.1463.
Resmi Gazete, 13 Mayıs 1928, S.887.
Resmi Gazete, 2 Aralık 1928, S. 1055, s.6170.
Resmi Gazete, 8 Aralık 1929, S.1365, s.8565.
Resmi Gazete, 13 Şubat 1930, S.1423, s.8711.
Resmi Gazete, 6 Mayıs 1930, S.1489, s.8903.
Resmi Gazete, 1 Aralık 1931, S.1964, s.1022,
Resmi Gazete, 14 Mayıs 1932, S.2097, s.1415-1416.
Resmi Gazete, 29 Haziran 1937, S.3643, s.8407-8408.
Milliyet, 15 Şubat 1933, S.2520, s.3.
Son Posta, 26 Temmuz 1933, S. 1078, s.2.
Son Posta, 10 Kasım 1930, S.106, s.4.
Son Posta, 4 Kasım 1940, S.3691, s
Türk Yurdu (Birinci Seri), 15 Eylül 1332, C. XI, S.14, İstanbul, s.3173-3174.
Vakit, 25 Aralık 1932, S. 5375, s.2.
Vakit, 24 Ocak 1934, S.4686, s.1
Vakit, 4 Eylül 1934, S.5984, s.2
Yeni Asır, 11 Şubat 1935, S.8861, s.7.
Yeni Asır, 10 Mart 1936, S.9185, s.2.

3.Kitap Makale ve Tezler

- Çalışlar, İzzettin (2009), Org. İzzettin Çalışlar'ın Anılarıyla Gün Gün Saat Saat İstiklâl Harbi'nde Batı Cephesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Çekim, Meryem, Kaya Doğanay, Fatma (2023), "Teşvikten Tebriğe: Sultan II. Abdülhamid'in Ulema Taltifleri", Journal Of History School, S. 62, s.214-236.
- Çevik, Zeki (2022) "I. TBMM'de Sakarya Meydan Muharebesi'ne Katılanlara Verilen Ödüller: Görüşme ve Değerlendirmeler", Sakarya Meydan Muharebesi'nin 100. Yılı: 1921 Yılı'nın Askeri ve Siyasi Gelişmeleri Uluslararası Sempozyumu (11-12 Eylül 2021), Ankara.
- Çoker, Fahrettin (1994), Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, C.III, Ankara, TBMM Vakfı Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (2004), "Taltif", Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Göktepe, Cihat (2003), "İstiklal Madalyası Alan Karşılıklar (İstiklal Madalyası Kayıt Defterine Göre)", Atatürk Dergisi, C.3, S.4, s. 91-98.
- Gündüz, Mehmet (2011), "Hacı Bedir Ağa'nın Milli Mücadeledeki Rolü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Faaliyetleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, S.35, s.415-448.
- İlyas, Ahmet (2014), Türkiye'de Aşiret-siyaset ilişkisi (1923-1973), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilimdalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Önsöz, Ayşegül, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi Koleksiyonu'nda Yer Alan Altın ve Gümüş Madalyalar, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.

Özdemir, Nuray (2018), "Cumhuriyet Döneminde Yurttaşlık Bilinci artırmaya Yönelik Verilen Madalyalar", XVIII. Türk Tarih Kongresi, C.VII, Ankara, s. 523-544.

Semiz, Yaşar (2010), "1923-1950 Döneminde Türkiye'de Nüfusu Artırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s.423-469.

Şahin, İlhan (2009), "Sancak", TDVİA, TDV Yayınları, İstanbul.

Şemseddin Sami (2007), Kâmûs-ı Türkî, Murassa, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (2002), "Taltîf", Türkçe Sözlük, II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2002, s. 2126.

4.Dijital Kaynaklar

<https://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonunun-osmanli-doneminde-aldigi-madalya-ve-nisanlar/> Erişim Tarihi: 05.08.2023.